

rechte uitgewerkte antithetische theorie? Of een antithetische stijl-leer? Of althans fragmenten daarvan? Of aphorismen? Die men bundelen kan?

Men zou voet kunnen geven aan de gedachte, dat daar toch eigenlijk wel een *aanleiding* toe was in de periode, die Hij onder de menschen beneden doorgebracht heeft. Wij hebben het oog op de toenemende verhellensieering van Israëls leven en denken uit die dagen. Ook de wetenschap, de kunst stonden onder sterk helleense beïnvloeding. Zoo blijk. de muziek; gelijk voor „heilige” cultus-handelingen de hebreuwsche taal zich koppig handhaafde, maar voor den cultuur-handel het grieksch zich liet gelden, zoo bleef voor tempel-cultisch gebruik de joodsche muziek den liturg binden, maar vocht daarbuiten voor profaan-cultureel gebruik de „vrije” helleense muziek tegen den israhelietischen stijl. De helleniseering drong al verder door. En daarmee ook de voorliefde voor een leeraar-met-eigen-systeem, die „wat n i e u w s” te hooren geeft.

Dingt nu de Christus naar een plaats in deze rij? O neen.

Hij is daartoe onwillig.

Want Hij is niet maar „een mensch”, doch DE Adam.

De menschenzoon.

De tweede Adam.

En dat zijn van Adam bepaalt zijn werk op aarde. Gelijk ook straks dat in den hemel.

Want de eerste Adam was — althans voor wie niet evolutionistisch denkt — geen kind, en geen speelsche naieveling. Hij had — om in de taal der nederlandsche confessie te spreken — weliswaar met *alle andere schepsel* zijn „officium”, zijn taak, als onderdeel van ’t gemaakt geheel der werken Gods. Maar bij hem (als bij den engel) is het „officium” tot ambt geworden. Om ambtsdrager te kunnen zijn, daartoe is hij door God gemaakt, niet maar als een onderdeel van de groote wereldmachine, doch ook als door God aangestelde *m a c h i n i s t*. Verantwoordelijk, niet zozeer in die eerste, als wel in die tweede qualiteit.

Deze bestemming van den „adam” (mensch) tot zulk een verantwoordelijk ambtswerk bepaalt nu verder heel zijn optreden, en al zijn relaties. Ze bepaalt zelfs zijn qualiteiten; want God schept hem zóódanig als Hij hem hebben wil; en als doelbewust ambtsdrager wil hem God zien. Van hier uit gezien, vervalt de constructie van den „naieven” (geen doel zich stellenden) oer-mensch; en krijgt de mensch het praedicaat van „medearbeider Gods”, en wordt zijn arbeid opgenomen in een zóó breed-kozmisch verband, dat hij in de oorspronkelijke wereld der paradijsale zuiverheid vanzelf „liturgie” heeten mag, d.w.z. dienst in en aan het Rijk. Welk Rijk?

de Kerkenordening. Hij acht na grondig onderzoek voor zichzelf bewezen, dat het tegen Gods Woord of de Kerkenordening indruischt. Nu spreekt de kerkeraad uit, dat hij het bewuste besluit voorloopig niet-voor-vast-en-bondig zal houden en het dus in de door hem geregeerde kerk voorloopig niet zal uitvoeren. Tegelijk evenwel stelt die kerkeraad zijn bezwaren in den kerkelijken weg aan de orde: eerst op de classis, dan op de synode. En als dan eindelijk de synode een definitieve beslissing neemt, moet er ook een definitieve oplossing van het conflict komen. Hetzij doordat de bezwaren van den Kerkeraad worden weggenomen; hetzij doordat het besluit wordt gewijzigd of opgeheven; hetzij doordat er een breuk ontstaat tusschen die bezwaarde kerk en de kerken, welke die synode volgen.

Deze laatste mogelijkheid nu achten de „vrijgemaakten” de eenig goede, wij gereformeerde en Schriftuurlijke.

Men merkt het: het geschil concentreert zich om het zinnetje: „t e n z i j d a t h e t b e w e z e n w o r d e”.

De synodocratische opvatting welke ds Spier thans óók huldigt zegt: de onschriftuurlijkheid van een genomen besluit moet bewezen worden v o o r d e v e r g a d e r i n g d i e h e t b e s l u i t n a m e n p a s a l s d e z e d a t g e l e v e r d e b e w i j s a n v a a r d t, m a g d e b e z w a a r d e k e r k e r a a d h e t d o o r h e m g e w r a a k t e b e s l u i t v e r w e r p e n. *)

Neen, zeggen de vrijgemaakten, als een kerkeraad — en ook een kerklid — na ernstig onderzoek — het v o o r z i c h z e l f b e w e z e n a c h t, d a t e e n b e s l u i t n i e t - s c h r i f t u u r l i j k i s, m o e t h i j z o o ’ n b e s l u i t d i r e c t v o o r n i e t - v a s t - e n - b o n d i g h o u d e n. N a t u u r l i j k z o o, d a t h i j z i c h o n m i d d e l l i j k m e t d i t b e w i j s ó ó k i n d e n k e r k e l i j k e n w e g t o t d e m e e r d e r e v e r g a d e r i n g e n w e n d t. C. V.

*) In tegenstelling met wat sinds de doleantie in de gereformeerde kerken recht was, bepaalde de buitengewone Synode van Utrecht, dat over het al of niet in overeenstemming zijn met Gods Woord, dus over het „bewezen worde”, binnen het kerkverband „de beslissing ten slotte moet verblijven aan de Generale Synode (welke overeenkomstig art. 36 K.O. zeggenschap heeft)” en dat eveneens „het beslissend oordeel of de uitvoering van het besluit eener kerkelijke vergadering hangende het appel daartegen voorloopig kan worden opgeschort, in elk bijzonder geval staant bij de desbetreffende vergadering”. Door deze bepalingen is het oude ratificatie-recht en het recht om binnen het kerkverband een synodebesluit voor niet-vast-en-bondig te verklaren, zelfs gedurende den tijd, dat men in den kerkelijken weg daartegen bezwaar maakt, vernietigd.

Dat Rijk, waarvan God de Koning is, het Koninkrijk der hemelen dus, hetwelk zijn onderdanen over twee afdeelingen van den kosmos heeft verdeeld: een „boven”- en een „beneden”-afdeeling.

Is nu dit het beeld van den eersten Adam, dan kan de Christus slechts dan zijn naam van tweeden Adam terecht dragen, indien ook Hij — als mensch — binnen het kader van deze ambtskategorieën valt en vallen wil. Juist als tweede Adam grijpe de Christus dus naar de S c h r i f t e n. Die bepalen zijn werk en dus zijn qualiteiten. Hij wil, noch aangaande zijn ambtswerk, noch aangaande zijn daartoe toebehorende qualiteiten ook maar iets weten of doen weten zonder de S c h r i f t e n, die Hij zelf trouwens altijd te zijner legitimatie aanhaalt.

We moeten steeds weer den vinger op dit detail leggen, omdat we anders niet komen waar we moeten zijn. „Jezussen” (Jozua’s) zijn er honderden geweest; en ze zijn er nog in ghettos en op marktterreinen. En, zoo men strikt de taal nemen wil: „christussen” (d.w.z. „gezuifden”) zijn er miljoenen geweest en ze zijn er nog in katakomben en gelukkig ook op de pleinen der stad. Maar dat de Zoon van Maria en Jozef (naar men meende) den inhoud van den naam Jezus (Jozua) en Menschenzoon en tweeden Adam w a a r l i j k e n u i t p u t t e n d z o u v e r d i e n e n, e n d a t i n H e m d e g o d d e l i j k e a a n s t e l l i n g d e f i n i t i e f e n d e b e k w a a m m a k i n g a d a e q u a a t z o u z i j n, e n o o k g e w e e s t i s e n v a n d a a g n o g i s, d a t w e t e n w e n i e t u i t d e n k l a n k d e r n a m e n, n o c h l e z e n w e h e t a f u i t z i j n v e r l e d e n p a r o u s i e, z i j n h i s t o r i s c h e v e r s c h i j n i n g, d o c h d a t h o o r e n w e u i t d e S c h r i f t e n.

En nu we dit alles weten, nu zien we, dat, ofschoon het ambt den Christus der Schriften nimmer van de menschen losmaakt, en in zooverre nooit Hem van hen isoleert of abstraheert, toch zijn geheel eenige, zijn uitputtende, definitieve, pleromatische zalving, en deze verbonden met zijn geheel eenigen Persoon (uit twee naturen geconstitueerd) Hem als tweeden Adam, en als Middelaar in al zijn dienstwerk volkomen anders deed zijn dan ieder ander. Zijn ambtswerk, wijl het AMBTSWERK was en is, zoekt ons allen. Maar wijl het zijn ambtswerk was en is, is het altijd Hem bepalend in zijn geheel eenigen dienst aan God. Men kan Hem niet copieëren zonder Hem te miskennen. En evenmin Hem in een rij zetten: als één uit een serie, een REEKS. Van het genus soldaat zijn er duizenden; van den generalissimus is er maar één. Wie dien éénen nagebootst of vermenigvuldigt wil zien, die legt het leger lam. De generalissimus is met allen verbonden, schrijft ieder het model voor, doch is zelf „buiten-modelsch”. Doch in zijn hart is de wet van ’t Rijk geschreven. Wet en model zijn twee. K. S.

KERKELUK LEVEN

wat leeft er in de zendingskringen der synodocraten? VIII.

Uit hetgeen reeds aangehaald werd is duidelijk geworden, in de eerste plaats, dat de z e n d e n d e k e r k e n i n h e t o v e r l e g v a n B a t a v i a g e e l e n a l u i t g e s c h a k e l d z i j n. W a a r o m h e e f t D e n H a r t o g h, d i e e e n b r i e f v a n m i j a a n d e n k e r k e r a a d v a n K a m p e n o n t v r e e m d h e e f t e n a a n d e s y n o d e u i t g e l e v e r d, o n d e r h e t v o o r g e v e n, d a t d e k e r k i n b r a n d s t o n d (e n h e t d o e l d u s d e m i d d e l e n h e i l i g d e?) d e z e n k e e r n i e t a l l e r a p p o r t e n e n s t u k k e n, d i e h i j v o o r t i j d i g b e m a c h t i g e n k o n, o n t v r e e m d, e n w a a r o m n i e t n o g v e e l l u i d e r g e r o e p e n, d a t d e k e r k i n b r a n d s t o n d? A n t w o o r d: o m d a t h i j n i e t u i t e i g e n o o g e n z i e t, e n n i e t w e e t, w a t r e c h t i s, e n d e z e n k e e r d e v r i e n d e n m o e s t o n t z i e n.

Maar nu de consequentie: als de z e n d e n d e k e r k e n z o o m a a r o p ’n g o e i e n „i n d o n e s i s c h e n” d a g w o r d e n a f g e d a n k t e n m e t m a n e n m u l s c a d e a u g e d a a n, d a n n a t u u r l i j k o o k h a a r d i e n a r e n a l s z o o d a n i g. D e m i s s i o n a i r e p r e d i k a n t e n z i j n a l s d i e n a r e n v a n d e z e n d e n d e k e r k o o k a l o p g e o f f e r d. W i e b e t a a l t h u n t r a c t e m e n t e i g e n l i j k? E n o p w e l k e n r e c h t s g r o n d? M e n h e e f t g i n d s e e n z e n d i n g s c e n t r u m t e g e n w o o r d i g. M a a r n u h e t „c e n t r u m” e r i s, h a n g t m e t e e n a l l e s i n d e m i s t.

Men moet maar eens letten op de consequenties. Tot nu toe waren de missionaire predikanten dienaar van een p l a a t s e l i j k e k e r k; die kerk „dreef zending”. Dat beginsel is nu goed en wel prijsgegeven. Het nonsens-praatje, dat de „buitenlandse kerken” haar roeping voortaan vervullen „in en door” „de” javaansche kerken is wel aardig als decoratief troostprijsje, maar dat is dan ook alles (we moeten eens opletten, hoe het nieuwe Jaarboek der synodocratische kerken die zendingspredikanten aankondigt, en aan welke kerk ze heeten verbonden te zijn). Inzake de f i n a n c i e n hebben we al gehoord, hoe het daarmee moet. Maar nu „d e p e r s o n e n”? Dienaangaande lezen we in de conclusies:

„De hulp in de vorm van personen wordt als volgt geregeld: Predikanten of andere zendingsarbeiders worden gekozen en beroepen door de kerken in Indonesië uit candidaten, die voorgedragen worden door de buitenlandse kerken.”

Duidelijker kan het niet.

„De” indonesische kerken doen alles. De „buitenlanders” mogen helpen. Allereerst met geld. Vervolgens ook met „personen” (!). Dit menschenmateriaal wordt uit een bij haar ingediende voordracht gekozen en beroepen door „de” indonesische kerken. Het moet dus, naar deze regeling, zóó toegaan: de missionaire predikanten hangen in de lucht (hebben ze misschien daarom zoo vlot gedreigd met de mogelijkheid van „en bloc hervormd worden”, zie artikel ds Hagena?). Willen de „buitenlandse kerken” optreden als ondersteuners eener aanbeyeling om, na afgedankt te zijn, weer een post te krijgen bij een Soekarno-kerk, dan hebben ze die vrijheid (dat is nogal duidelijk; je mag ook wel een aanbeveling schrijven tot ergens achter het in Europa hangende ijzeren gordijn). En als dan de brief van aanbeveling is aangenomen, dan zijn de indonesische kerken wel zoo vriendelijk, degenen, die hun aanstaan, te kiezen en te beroepen.

Men zal zeggen: goed, maar: ze kiezen en beroepen toch uit de voorgedragen; en derhalve: die de voordracht doen, komen toch het eerst aan bod?

Maar daar tegenover staat: het is niet meer dan hulp, wat die „buitenlandse kerken” mogen praestieren. Hulp kan men aanvaarden, ook afwijzen. Bovendien zijn de indonesische invloeden die der meerderheid.

De positie der missionaire predikanten is dus in de lucht komen hangen. Niet zeer veel garanties biedt volgend zinnetje: „Bijzondere regelingen zullen op deze basis nader te treffen zijn”. Zeer omaluid is ook de volgende boodschap: „Het is duidelijk, dat deze predikanten voortaan in dienst zullen moeten (!) treden van de z e n d e n d e, d. i. d u s d e j a v a a n s c h e k e r k. A a n d e a n d e r e z i j d e b l i j f t (!) e e n z e k e r e (!) b a n d m e t d i e k e r k e n i n N e d e r l a n d, n a m e n s (!) w e l k e z i j u i t g e z o n d e n z i j n”.

Maar over dit probleem willen deputaten maar advies laten inwinnen bij de hoogleeraren in het kerkrecht. Nu, dat kan dan wat worden, gezien de praestaties van deze heeren in 1944. De feiten tot basis genomen, enkele citaten uit Voeluis opgediept, desnoods wat verknijpt, een oneffenheidje allicht in de vertaling, maar Soekarno kan krijgen wat door hem niet verboden werd.

Deputaten zetten nu uiteen, hoe het wordt naar deze conclusies:

1) z e n d e n d e k e r k v a n t o t n u t o e — v e r d w e n e n. E e n a n d e r e k e r k, n e e m a l s v o o r b e e l d D j o k j a k a r t a, d r o n g z i c h i n a l s z e n d e n d e k e r k. F i a t, z e g t N e d e r l a n d, — w e g, M i d d e l b u r g 1896;

2) a a n g e z i e n t o c h g e l d u i t N e d e r l a n d w e l k o m i s, m o e t e n d e k e r k e n i n d e b u u r t v a n d e v o o r m a l i g e z e n d e n d e k e r k (b.v. de kerken van Noord-Holland) maar samen gaan betalen — en de offeranden aan de voeten van Djokjakarta neerleggen. Deputaten noemen dit plechtig: „in een nieuwe bijzondere regionale regeling treden met Djokjakarta”;

3) o f d e o u d e r e s s o r t e n k u n n e n g e h a n d h a a f d b l i j v e n? S t i l, — v o o r l o o p i g g e e n l a s t i g e v r a g e n;

4) d e d o o r d e n e d e r l a n d e r s „u i t g e z o n d e n” p r e d i k a n t (d.w.z. als hij door Djokja tevoren goedgevonden is, want eerst dan mogen ze hem zenden) wordt dan „g e l e e n d” a a n D j o k j a k a r t a o f d a a r d o o r b e r o e p e n. G e l e e n d, m a a r d o o r w i e e i g e n l i j k?

5) h i j i s d a n v e r a n t w o o r d e l i j k a a n D j o k j a k a r t a e n m a g v e r d e r g e r u s t e e n r a p p o r t j e s t u r e n n a a r d e n e d e r l a n d e n. I j z e r e n o f b a m b o e - g o r d i j n e n l a t e n b e s t r a p p o r t e n v a n g o e d g e v o n d e n h e l p e r s a a n d e b i j d r a g e n - l e v e r a n c i e r s d o o r.

Als ik het goed begriip, is het aantal dienstdoende predikanten van de 4-formulieren-groep sterk veranderd in den laatsten tijd:

1) door de vrijmaking;

2) door de vlucht uit de door Ridderbos c.s. geschapen misère (er zijn er heel wat „gevlucht” in ’t leger of zoo);

3) door de afscheiding der nederlandsche kerken in Indië;

4) door de revolutie van Soekarno, die zomaar de z e n d e n d e k e r k e n h e e f t l a t e n a f s c h r i j v e n, i n e e n s.

Vrijmaking. Vlucht. Afscheiding. Revolutie.

K. S.

GESPREK OF VRIJMAKING?

De synodocraten trachten nu al enkele jaren lang de gehoorzaamheid aan den Koning der kerk in handhaving van voor zijn aangezicht gemaakte afspraken (naar art. 31 K.O.) tegen te houden. We hebben met elkander een „Beding”. We bedoelen dezen keer niet het Beding van 1892, doch het Algemeene Beding, het Grondwettig Beding van art. 31. Dat Beding, plechtig aanvaard, houdt 2-erlei in:

1) wij, vrije kerken, beloven elkaar dat we de besluiten, door onze afgevaardigden in wettige vergadering en bij wettige procedure genomen, zullen uitvoeren, en ze niet zullen saboteeren met het domme argument: wij hebben er geen zin aan, en daarom doen wij het niet.

2) Maar, wij, vrije kerken, beloven elkaar t e v e n s, d a t w e d e b e s l u i t e n n i e t z u l l e n u i t v o e r e n, w a n n e e r z e b e w e z e n w o r d e n t e s t r i j d e n m e t S c h r i f t o f g e l d e n d e k e r k e n o r d e n i n g; i n d a t g e v a l z u l l e n w i j, g e l i j k w e b i j v o o r b a a t a f s p r e k e n, d e b e s l u i t e n n i e t u i t v o e r e n. E n n a t u u r l i j k m a k e n w e d a a r b i j v o o r e l-